1937 ий
14
МАРТ
№ 16 (300)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушнызаj

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш у сайлымаш систэм почэш сайлышашлан партийнэ организацэ-влакын йамдылалтмышт да партийнэ-политик пашам тидлан кэлыштарэн вэсэмдымаш

ЖДАНОВ йолташын докладшэ почэш ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнумын 1937 ий 27 фэвральыштэ лукмо рэзольуцижо

ССР Ушэмын у Конституцижым илышыш пуртымаш элын политик илышыштыжэ вашталтыш лиймым ончыкта. Тидэ вашталтышын кӧргыжӧ тыгай: совэтыш чылт тӧр огыл сайлымашым тӧр сайлымаш дэнэ, шуко йыжынган сайлымашым вик сайлымаш дэнэ, виш сайлымашым шолып сайлымаш дэнэ вашталтэн сайлымэ систэмэн умбакыжат дэмократизацылалтэш.

У Конституцым илышыш пуртымо дэч ончыч культ служитэльын, ожнысо ошгвардэйэц дэн моло йэнгвлакын да чылалан пайдалэ пашам ыштыдымэ-влакын сайлымэ правашт ангысырэмдалтын ыльэ. У Конституцэ тидэ катэгорий граждан-влакын сайлымэ праваштым чыла тӱрлӧ ограничэньымат пытара, дэпутат сайлымашым всэобщо ышта.

Ожно дэпутат сайлымаш тӧр огыл ыльэ. Оласэ дэн йалысэ калыклан сайлымэ нормо ик гай огыл ыльэ. Кызыт сайлымаштэ тӧр лийшашым ограничитлымын кӱлэшыжэ пытэн. Чыла граждан-влакын сайлымаштэ тӧр лийаш правашт уло.

Ожно совэт властьын кыдалаш дэн кӱшыл орган-влакшым сайлымаш шуко йыжынган ыльэ. Кызыт, у Конституцэ нэгызэш, йалысэ дэн оласэ совэт гыч тӱнгалын Вэрховно Совэтыш шумэш чыла совэтшкат граждан-влак шкэак вик сайлаш тӱнгалыт.

Ожно совэтыш дэпутатым сайлымэ годым виш йӱклымат да йӱклымашым спискэ дэнэ эртарэныт. Ындэ дэпутатым сайлымэ годым шолып йӱклымаш лиэш. Йӱклымашыжат спискэ дэнэ ышталташ ок тӱнгал, а сайлышэ округлаштэ тэмлэн пумо посна кандидатур-влак дэнэ лийэш.

Пытартышлан, Конституцэ чыла калык дэч йодыштмашым (рэфэрэндумым) илышыш пурта.

Сайлымэ систэмыштэ тидэ вашталтыш-влак тэвэ мом ончыктат: совэт орган-влак шотышто массын контрольжо вийангын, тугак совэт орган-влакынат массэ ончылно мут кучымышт вийангын.

Шолып йӱклыман всэобщо, тӧр да вийаш сайлымэ правам илышыш пуртымо дэнэ массын политик активностьшо умбакыжат вийангэш да кугыжанышым виктарымэ пашаш шэмэр-влакын у лончышт шупшылалтыт. Тыгэ пашаээ классын общэствым кугыжаныш гоч виктарымэ систэмжэ--пролэтариатын диктатуржо утларак лывыргэ, вэс сэмынжэ--утларак куатлэ лийэш. Пашаэ класс диктатурын базыжэ кумдангэш, тудын нэгызшэ утларак пэнгыдэмэш.

Тидэ вашталтышым пӱтыньэк йамдылалт шуын вашлийшаш вэрч партийлан тидэ вашталтышым вуйлатышэ лийман да элын вэрховно органжым лийшаш сайлымаштэ вуйлатымэ рольжым тичмашынак ыштэн шуктыман.

Тыгай вуйлатымашлан партийнэ организацэ-влак йамдэ улыт мо?

Тидэ вашталтышым вуйлатышэ лийшаш вэрч, мучко шумэшкэ дэмократичнэ сайлымашым вуйлатышэ лийшаш вэрч партий дэч мо йодылтэш?

Тидлан партий тэвэ мо йодылтэш: партий шкэжат дэмократичнэ практикым мучко шуктэн шогыжо; партий кӧргӧ илышыштат дэмократичнэ цэнтрализмын тӱнгжӧ партий уставыштэ трэбытлымэ сэмынак мучко шуктылт толжо; партийын чыла органжэ сайлымэ лийжэ маным тудын шкэнжынат чыла кӱлэш условийжэ лийжэ; критикэ дэн самокритикэ тичмашынак шарлыжэ; партийнэ орган-влак партийнэ массэ ончылно мут кучымыштым пӱтыньэк шижын шогышт да партийнэ массэ шкэжат активнэ лийжэ.

Чыла партийнэ организацат тидэ условийым шукташ йамдылалт шуын да нуно дэмократизмылан пӱтыньэк кэлыштаралт шуыныт маный каласаш лийэш мо?

Кэч мо гынат, тидым кызыт ӱщандарэнак каласаш ок лий.

Тидэ нэргэн йужо организацыштэ партий уставым да партий кӧргӧ дэмократизмын тӱнгжым пудыртылмо практикэ ойла.

Тидэ пудыртылмаш-влак могай улыт?

Партийнэ орган влакым сайлымэ нэргэн партий уставыштэ палэмдэн каласымым посна организацылаштэ пудыртэныт. Парторганым сайлаш партий уставыштэ ончыктымо срокым парторганизацэ-влак огыт шукто. Тӱрлӧ вуйлатышэ пашайэнгым райком, горком, крайком, обком да нацкомпартий Рӱдӧ Комитэт плэнум члэным кооптироватлымэ практикын нимо кӱлэшыжэ укэ гынат, тудо кумдан шарлэн.

Парткомитэт сэкрэтарь-влакым партий устав почэш кӱшнӧ шогышо парторган-влак пэнгыдэмдат. Но тидэ порьэдкым посна парторганизацыштэ чынжымак назначэнтвыш савырэныт. Йужгынам партком сэкрэтарым вэрысэ парторганизацыштэ сайлэныт огыт шукто, а тудым партком сэкрэтарьлан пэнгыдэмдэнат пуат. Практикыштэ тидэ тэвэ кушко шукта: вэрысэ парторганизацэ-влакын тэмлымэ пашайэн вэргэн кангашэн налаш йӧнышт огэш лий.

Сайлымэ должностьыш шогалтымым пэнгыдэмдымашат, паша гыч корандымашат чӱчкыдын тыгэ шуктэн толтэш: парторган-влак дэч йодыштын пунчалым луктыт, у пашайэнгым партийнэ комитэт плэнумлан огыт тэмлэ, тугак иктаж могай партийнэ руководитэльым паша гыч молан корандымэ нэргэн парторганизацэ-влак умылтарэн огыт пу.

Парторган сайлымэ нэргэн манаш гын, тупто кызытат тыгай практикэ уло: кандидат спискым улыжат ончыч погымо совэщаньыштэ, старэйшин совэтыштэ, дэлэгацэ погынымашлаштэ вэлэ лончылат, а плэнум дэн конфэрэнцылаштэ кандидатур нэргэн прэнийым, правил сэмын, огыт ыштэ, посна-посна огыл, а спискэ почэш йӱклат, тыгэ сайлымаш пашам йара формальностьыш вэлэ савырат.

Дэмократичнэ цэнтрализмын нэгызшым пудыртымо чыла тидэ факт-влак партийлан зийаным ыштат. Нуно партий члэнын активностьшо кушмым тормызлат, мэмнан партий илышыштэ посна политик значэньан улшо активым партий вуйлатымэ пашам ушнышаш дэч корандат, партий члэн-влакым парторган пашалан контроль ыштымэ законно права дэч посна кодат, тыгэ партийнэ массэ да вуйлатышэ-влак коклаштэ чын кыл кучымым пудыртат.

Пытартыш жапыштэ ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт тидэ шотышто тыгай раш примэр-влакым тӱжвак луктын: Азово-Чэрномор крайкомышто, Кийэв обкомышто, КП(б)У Рӱдӧ Комитэтыштэ да моло организацылаштэ партийнэ-политик пашам чыташ лийдымын лушкыдэмдэныт. Нуно парторганым сайлымаш дэч корангыныт да чыташ лийдымэ кооптацэ практикым илышыш пуртэныт. Тыгэ нуно партий уставым да дэмократичнэ цэнтрализм принципым осалын пудыртэныт.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнум пэнгыдынак ончыкта: йонгылыш вуйлатымэ шотышто Кийэв обком дэн Азово-Чэрномор крайыштэ лийшэ гаэ примэр-влак шкэт гына огытыл. Моло край дэн область парторганизацылаштат тыгайрак примэр-влак улыт.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнум тыгэ шотла: нуным да моло тыгайрак ситыдымаш-влакым пытарыдэ партийын у задачэ-влакшэ шуктылт огыт кэрт. А тидэ задачэ-влакшэ элын политик илышыштыжэ вашталтыш лиймэ дэнэ, у Конституцым пэнгыдэмдымэ дэнэ да элын вэрховно органжым шолып йӱклыман всэобщо, тӧр да вийаш сайлымэ права нэгызэш сайлымэ дэнэ лэктыныт.

Сандэнэ партийнэ пашам вэсэмдаш кӱлэш. Вэсэмдымэ нэгызыш партий кӧргӧ дэмократичнэ тӱнгжым партий уставыштэ ончыктымыла торэшланыдэ пӱтыньэк шуктышашым пыштыман.

ВКП(б) Рӱдӧ Комитэт плэнум тидым шукташ кӱлэшлан шотла да чыла парторганизацылан тыгай мэроприйатым илышыш пурташ шӱда:

1. Парткомитэт члэным кооптированьэ практикым пытараш. Партий уставыштэ ончыктымыла, парторганизацэ вуйлатышэ орган-влакым сайлымым адак ылыжтараш.

2. Парторган-влакым сайлымэ годым спискэ дэнэ йӱклымым чараш. Кажнэ кандидатурым посна йӱклаш. Тидын годым партийын чыла члэнжылан кандидат-влакым корангдаш да критиковатлаш тичмаш правам пуаш.

3. Парторган-влакым сайлымэ годым кандидат-влакым шолып йӱклаш тӱнгалаш.

4. Тӱнгалтыш парторганизацэ парткомитэт гыч тӱнгалын край, область комитэт да нацкомпартий Рӱдӧ Комитэтыш шумэш чыла парторганизацыштат парторган сайлымашым эртараш, 20 май дэч вараш коддэ сайлэн шукташ.

5. Чыла парторганизацылан парторган сайлымэ срокым партий уставыштэ ончыктымыла строго шукташ кӱштылтэш: тӱнгалтыш парторганизацылаштэ—идалыклан ик кана, район дэн оласэ организацылаштэ—идалыклан ик кана, область, край дэн рэспублик организацылаштэ—талукат пэлылан ик кана сайлыман.

6. Тӱнгалтыш парторганизацылаштэ парткомитэтым общо завод погынымаштэ сайлышаш порьэдкым пэнгыдын шукташ. Общо завод погынымаш олмэш конфэрэнцым эртараш нигузэ ок лий.

7. Йужо тӱнгалтыш парторганизацылаштэ общо погынымашым пытарэн шуктэныт да общо погынымаш олмэш цэховой погынымаш дэн конфэрэнцым эртарат. Тыгай практикым пытараш.

Сталинский Конституцым пэш куанэн тунэмыт

Сталинский Конституцо тунэммэ кэчым—19 фэвральым Кой-Сола пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ-влак (Шэрнур р-н) сайын ваш лийыч. 19 фэвраль мартэ Конституцо нэргэн тӱрлӧ лозунг влакым пыжыктылмэ. Тунэмшэ-влак чыланат Сталин йолташын докладшэ дэн Конституцым налын йамдылэныт.

7-шэ классыштэ тунэмшэ-влак пэрвой кэчэ гычак Сталинский Конституцым пэш куанэн тунэмаш тӱнгалыч. Урокышто чыланат сайын йамдылалтын толыт. Чыла тунэмшэ-влакын Конституцым тунэмаш посна тэтрадьышт уло, конспэктым возат. А. Гусэв, Т. Азманов, Андрэйэва йолташмыт СталинскийКонституцым отличнэ тунэмыт.

Конституцым туныктышо П. В. Гусэв йолташ занятьылан сайын йамдылалтэш, литэратурым йатыр лудэш, конспэктым воза. Школ дирэктор дэн завуч Гусэв йолташлан Конституцым туныктымаштыжэ полшэн шогат.

Но Конституцым туныктымаштэ ик кугу акшык уло. Марий рэспублик калык образованьэ пӧлка Шэрнур районыш ик конспэктым вэлэ колтэн. Сандэнэ туныктышо влаклан конспэктым возэн налаш чӱчкыдын ронош коштыкташ логалэш. Тидэ экшыкым кызытак корангдаш кӱлэш. М. Д. Горбунов.

Испан компартий Рӱдӧ Комитэтын кумда плэнумжо

5-9 март кэчылаштэ испан компартий Рӱдӧ Комитэтын кумда плэнумжо эртыш. Плэнум Испанийыштэ граждан сар тӱҥалмэ дэч вара пэрвой кана лийын.

Плэнумышто рэспубликан Испанийын чыла провинцийжэ гыч, каталоний обйэдиньоно социалист партий дэч (тушко социалист дэн коммунист партий ушалтыныт), автоном баск провинций коммунист влак дэч да обйэдиньоно социалист рвэзэ влакын фэдэрацышт дэч 77 дэлэгат, тугак 59 уна да иза шольо компартий-влакын прэдставитэльышт лийыныт.

Плэнумышто кугу докладым компартийын гэнэральнэ сэкрэтарьжэ Хозэ Диас ыштэн.

Хозэ Диас тыгэ палэмдыш: Испанийыштэ фронт дэн тылыштэ кучэдалшэ чыла антифашист вийым ушышо правитэльствэ дэч моло правитэльствэ лийын ок кэрт.

Кӧ калыкын тушманжэ? Фашист, троцкист-влак да мут кучыдымо элэмэнт-влак. Пэрвой задачэ—калыкын иктылыкшым, пролэтариатын иктылыкшым аралаш. Тугэ гынат, тушманым тӱжвак лукмаш—пэш важнэ задачэ. Мэмнан тӱҥ тушманна—фашизм. Тудым калык ик пырчат ок йӧратэ. Тыгак мэ троцкист-влакым—элыштына фашизмын агэнтшэ-влакым огына йӧратэ.

Умбакыжэ Диас фашист дэн троцкист-влакын ик шонымаш дэнэ ыштымышт нэргэн примэр-влакым каласкалыш.

Диас тыгэ ончыктыш: кызыт рэспубликан правитэльствын кидыштыжэ улшо областьлаштэ компартийын 249.140 члэнжэ уло. Нунын кокла гыч 121.600 коммунист калык армийыштэ крэдалэш.

Хозэ Диас шкэ докладшым тыгэ пытарыш:

„Сарыштэ сэҥаш мэ шуко жэртвым ыштышна. Крэдалмаш нэлэ да кужу лийэш. Но мэ сэҥэна, вэт мэ чумыр айдэм тукымын пашажэ вэрч кучэдална. Мланна примэр Совэт Ушэм". (Куатлын сово кырымаш).

Испан компартий Рӱдӧ Комитэтын Плэнумжо Коминтэрн Исполкомлан, ВКП(б) Рӱдӧ Комитэтлан да Сталин йолташлан саламым колтэн.

Агротэхникым тунэмаш кӱлын пижман

Шукэртэ огыл Мари-Турэк райкомол комсорг-влак дэнэ совэщаньым эртэрыш. Совэщаньыштэ агротэхникым тунэммэ нэргэн кутырымо. Йужо комсомол организацэ влак агротэхник тунэммашым сайын шындэныт. Тэвэ „Коминтэрн" колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ агрокружокым сай вуйлата. Агрокружокышто 23 йэҥ тунэмэш, тыжэчын 14 комсомолэц.

Тидын дэнэ пырльак агротэхникым тунэммаштэ ситыдымашат йатыр уло. Йужо комсомол организацэ-влак агротэхникым йӧршэш огыт тунэм, а йатыр вэрэ агрокружокым лӱмлан гына организатлэныт. Тэвэ Тат-Китньэ колхозышто комсорг Ахмадэйэв шкэ пашажлан йӧршэшак вуйын ок шого.

Совэщаньэ комсорг-влаклан агротэхникым тунэммэ пашаш чот пижаш корным ончыктыш. Комсорг-влакат шошо ага паша тӱҥалмэшкэ агротэхник тунэммашым сайын организатлаш мутым пуышт. М. Й.

Тракторист—Попов Ондрий

Попов Ондрий—Пэктубайэво МТС ыштэ пашам ышта. Тудо эльэ пэш рвэзэ тракторист. Трактористлан тунэммэ курсым кодшо ийсэ шошым гына тунэмын пытарэн. 1936 ийыштэ шошо ага паша годым трактор рульым пэрвой виктараш тӱҥалын.

Тугэ гынат, Попов йолташ пэрвой ийыштак тракторым кучылт моштымо мастарлыкшым ончыктыш. Тудо шкэнжын смэныштыжэ ик сэзонышто 423 гэктарым куралын, нормым шуко эртарэн тэмэн. Пашан качэствыжат эрэ сай да пэш сай лийын.

Горьучий дэн ӱйымат аралэн кучылтын. Ик сэзонышто 664 килограм горьучийым аныклэн.

Попов йолташ тэний 1489 килограм киндым, 1239 тэҥгэ оксам ыштэн налын.

Пашам сайын ыштымыжлан да шкэ паша тэхникым эрэак тунэм шогымыжлан кодшо шыжым Косолапово МТС Ондрийым 100 тэҥгэ окса дэнэ прэмироватлэн.

Тэний 15 фэвральыштэ МТС-ласэ стахановэц-влакым прэмироватлымэ годым МАССР Исполком дэн ВКП(б) Обком Попов йолташымат 300 тэҥгэаш шэргакан пӧлэк дэнэ прэмироватлэныт.

Попов йолташ шкэнжын шинчымашыжым нӧлтышаш вэрчат чот тыршэ. Кызыт тудо „Тракторист-комбайнер" журналым налын шога. Политучобышкат вараш котдэ эрэ жапыштыжэ коштэш.

— Шкэ сэмынэмак пашам ышташ моло йолташ-влакланат полшаш тӱҥалам. МТС-ыштына моло трактористат мыйын сэмынэмак стахановэц лийышт,—манэш Попов йолташ. Ондрий сай тракторист. И. Луй.

Курык Марий МТС ын трактористкажэ—Лэна Лэбэдэва йолташ. Тудым самырык трактористка бригадэ-влак ушэмысэ сорэвнованьэ комитэт 500 тэҥгэ окса дэнэ прэмироватлэн.

Ӱдрамаш кэчым сайын эртарышт

Йошкар Ола музыкальнэ-тэатральнэ училищыштэ тунэмшэ влак Тӱньамбалсэ коммунист ӱдрамаш кэчым сайын эртарышт. 8 шэ март кастэнэ торжэствэннэ кас лийэ. Ӱдрамаш кэчэ лӱмэш пырдыж газэтым лукмо.

Адак 8 март мартэн 15 ӱдыр ГТО значоклан нормым сдатлэныт. Потапов.

Сайын тунэмшэ-влаклак—пӧлӧк

8 март кэчын Кой-Сола пэлэ кыдалаш школышто (Шэрнур р-н) сайын тунэмшэ пионьэрка дэн пионьэр влаклан пӧлӧкым пумо. 7-шэ классыштэ тунэмшэ Андрэйэвам, Азматов Пайбулатым, Гусэвым, Анисимовым да молымат пӧлӧклымӧ.

Антропов.

Н. НЭФЭДЬИЭВ.

СОЦИАЛИЗМЫН ПРИНЦИПШЭ

„Паша (труд) — айдэмын курмэшлан пэш кӱлэшан условийжэ", манын кугу учоный Карл Маркс возэн. Но капитализмын шучко законжо пашам каргымэ прэфэссийыш савырэн. Мландэ ӱмбалнэ илышэ чыла калык гыч 90 процэнтшэ пашам каргэн ила.

Капиталист общэствэ пашам ыштыдэ йара кочкын илышэ влак гыч ышталтын. Нуно матэриальнэ пойанлыкым ыштышэ-влакым—шэмэр калыкым пэш чот орландарэн ашнат. Производство орудий дэн ӱзгарлан частнэ собствэнность улмо дэнэ общэствыштэ тыгай шэлалтмаш лийын. Капиталист общэствыштэ чыла собствэнностьым изи тӱшка калык шкэ кидыштыжэ куча. Мутлан: США-штэ 1 процэнт собствэнник элын чыла пойанлыкшэ гыч 60 процэнтшым шкэ кидыштыжэ кучэн ила. Английыштат тыгайракак. Тыжэчын раш койэш: ик могырышто пойанлык, пашам ыштыдэ йӱын-кочкын, куштэн-мурэн илымаш кушкэш, а вэс могырышто нужналык, орланымаш, пашадымэ армий, колымаш кушкэш. Пашазын ала мыньар пачаш каргымэ, пэш нэлэ пашажат чылалан ок ситэ. Кызыт капиталист эллаштэ Китай дэн Индий дэч посна гына 25 миллион йэҥ пашадымэ шотлалтэш.

Мэмнан элыштэ общэствэннэ пойанлыкым шэлэдымаш йӧршэш вэс сэмын ышталтэш. Пролэтар рэвольуцын кокымшо кэчыштыжак „Кӧ пашам ок ыштэ тудо ок коч", манын увэртарымэ ыльэ. Тэвэ тидэ—мэмнан социалистичэский принципна.

Социалистичэский принцип шӱлышэш большэвиклан пашан пэш кӱлэшан партий калыкым кажнэ кэчын воспитатлэн толын. Сандэнак мэ кугу сэҥымаш влакыш шуын улына. Паша—мэмнан элыштэ пагалымэ, куатан пашашкэ савырнэн. Паша—айдэмын илышыжлан эн кӱлэшан потрэбностьыш савырна. Моланжэ палэ: вэт социализм дэч пашам ыгузэат ойыраш ок лий. Колхозник-ударник-влакын Пӱтынь Ушэмысэ пэрвой сйэздыштыжэ Сталин йолташ тыгэ ойлэн ыльэ: „Йужо годым ойлат: социализм гын, молан эша пашам ышташыжэ? Ожнат пашам ыштэн улына, кызытат ыштэна,—ындэ паша ыштымым чарнаш ок лий мо? Тыгай мут-влак вож гычак чын огытыл, йолташ влак. Тидэ лодыр влакын философийышт, а чэстнэ тружэнник-влакын огыл. Социализм пашам йӧршэшат ок отрицатлэ. Мӧҥгэшла, социализм паша дэнэ ышталтэш. Социализм дэн пашам ойыраш ок лий".

Сталин йолташын мутшо социалист строитэльствылмыжым тичмашынак почын ончыкта. ССР Ушэмыштэ кажнэ гражданинлан пашам ышташыжэ правам пумо, паша—кажнэ гражданинын обйазанностьшо.

„Кӧ пашам ок ыштэ, тудо ок коч" принцип мэмнан кугыжанын дэн общэствэннэ стройын тӱҥышкыжӧ пышталтын. Мэмнан элыштэ пашам ыштыдэ йара кочкын илышэ, калыкым пизырэн илышэ—уке. Кажнэ гражданин илышлан лийын пашам ышташ обйазан. Вэт мэмнан элыштэ пашам мыньар ыштымэ да пашан качэствыжэ почэш продукто пуалтэш. Сталинский Конституцышто тыгак возэн шындымэ. ССР Ушэмыштэ паша—пашам ыштэн кэртшэ кажнэ гражданын обйазанностьшо да часть пашажэ „кӧ пашам ок ыштэ, тудо ок коч" принцип почэш лийын шога.

ССР Ушэмыштэ „кажнэ дэч моштымыж нарэ, кажнылан—ыштымыжэ нарэ" социализм принцип калыкын куатшым, жэланьыжым нӧлта, моштымыжым, кэртмылыкшым эша утларак шарэн колта. Мэмнан элыштэ паша гэроизмым шочыкта, социализмым ыштышэ у йэҥ-влакым кушта. Мэмнан элыштэ паша эрыкан, а капиталист эллаштэ пашам ӧкымэш ыштыктат.

Мэмнан социалист строй пашадымым да йорлылыкым пытарэн. Вийан кушшо социалист озанлык мэмнан элын чыла гражданинжылан пашам ситышын пуа.

Мэмнан чыла организацэ влакын, тыгак комсомолын тӱҥ задачыжэ—пэрвой общэствэннэ долгым—паша ышташ, кӱкшӧ паша лэктыш дэнэ, стахановла пашам ыштышаш долгым чэслын шукташ тыршымэ шӱлышэш кажнэ гражданиным воспитатлаш кӱлэш. Социалист общэствыштэ паша дэч нигӧат кораҥын ок кэрт.

Пашам ышташ, у тэхникым кидыш налаш, паша лэктышым кӱшкӧ нӧлташ—тэвэ мо вэрч мланна кучэдалаш кӱлэш.

Лотэрэй билэт шарымэ пашам сайын вуйлаташ

Мэмнан рэспубликыштэ осоавиахимын 11-шэ лотэрэй билэтшым шарымаш пэш эркын кайа. Ты мартэ лоторэй билэт шарымэ план чылажат 10 процэнт нарэ вэлэ тэмын. Тыгай начар пашан чийжэ, эн пэрвойак, умландарымаш паша лушкыдо улмаштэ. Йужо район-влак эл аралымашым вийангдымэ нэргэн массэ коклаштэ умландарымаш пашам кӱшыл вэрыш шындымышт дэнэ лотэрэй билэтым шарымаштат ончык кайэныт. Косолапово район лоторэй билэт шарымэ планым 100 процэнтлан тэмэн, подпискэ почэш оксамат 71 процэнт нарэ погэн шуктымо. Лоторэй билэтым шарымаш Пэктубайэвэ, Кужэнгэр, Морко, Сотнур, Йурин районлаштэ пэшак начар кайа. Нинэ районласэ осоавиахим совэт-влак лотэрэй билэт шарымэ пашам йöршэшат огыт вуйлатэ, массэ умландарымаш паша ок ыштал, билэтым тӱнгалтыш организацылашкэ колтылынытат, чыла паша шуктымо шонат.

Лотэрэй билэтым шарымаштэ почэш кодмашын адак вэс причинжат уло. Лотэрэй билэтым шараш тӱнгалмэшкэ йамдылалташ жап йатыр ыльэ. Но районысо осоавиахим совэт-влак пэш начар йамдылалтыныт, общэствым мобилизоватлэн огытыл. Район газэт, тыгак пырдыж газэт влак лотэрэй билэтым шарымэ пашаш моблизоватлалтын огытыл. Осоавиахимын войэннэ-учэбнэ пунктшо-влакым тидэ пашаш начар шупшмо.

Осоавиахимын лотэрэйнэ билэтым шарышэ комитэтшэ-влак лотэрэй билэт шарымэ пашам вуйлатышаш, контролироватлышаш улыт. Но лотэрэй комитэт-влак шкэ пашаштым пэш начар ышта. Иошкар-Оласэ лотэрэй комитэт вуйлатышэ Малинин йолташ ола кöргыштö лотэрэй билэтым шарымаш паша кузэ каймымат ок шинчэ. Оласэ осоавиахим вуйлатышэ Артищэв йолташ лотэрэй билэт шарымашым пӱтыньэк счэтовод ӱмбак кудалтэн.

Лотэрэй билэтым шарымаштэ райкомол-влакын шэнггач шӱдырнымыштымат ончыктыдэ ок лий. ВЛКСМ Рӱдö Комитэтын ончыктымыж ӱмбачак райкомол-влак осоавиахим организацылан начар полшат.

Мэмнан рэспубликыштэ лотэрэй билэт шарымэ пашам 1 апрэль мартэ пытарэн шукташ кӱлэш. Садлан лийын чыла осоавиахим, комсомол организацэ-влак пашашкэ кӱлын пижшаш улыт.

Смирнов.

Радиом шындымэ

Лажйал лудмо пöртэш (Шэрнур р-н) радиом шындымэ. Кызыт кас йэда колхозник-влак радио колышташ коштыт.

И.

Комсомолэц-влакын активностьышт кушкэш

Марий йал озанлык коммунист школысо комсомол комитэтыштэ чылажэ 13 тӱнгалтыш организацэ шотлалтэш. Нинын кокла гыч ончыл вэрым VI-шо группысо тӱнгалтыш организацэ налын шога.

Тидэ группысо комсомолэц-влак тунэммын качэствыжэ вэрч вийан кучэдалыт. Тунэммаштат, общэствэннэ пашаштат комсомолышто шогыдымо рвэзэ-влаклан примэрым ончыктэн шогат. Комсомолэц-влак шкэныштын шинчымашыштым нöлташ конкрэтнэ обйазатэльствым налыныт. Налмэ обйазатэльствэ шуктымым тылзэ йэда эрэ комсомол погынымашэш тэргат, погынымаштак умбакыжым пашам кузэрак ыштэн шогаш конкрэтнэ мэроприатьэ-влакым ыштат.

Сайын тунэмшэ-влак вараш кодшо йолташ-влаклан эрэак полшэн шогат. Тэвэ Фавстов йолташ (комсорг) Антонов йолташлан эртак полшэн шогыш. Ончычын Антонов начар тунэмэш ыльэ, а кызыт—ударник. Тыгакак тунэмаш тӱнгалмэ годым Смирнов, Грэвньов да Таныгин йолташмыт начар тунэмыт ыльэ. Нунылан тунэммаштэ ончылно кайшэ комсомолэц-влак эртак полышым пуэн шогышт. Кызыт чыланаг сайын тунэмыт.

Тыгай фактат лийэдэн: заньатьыш конспэкт дэч посна коштыт ыльэ. Тыгэ ыштымэ дэнэ группын тунэммаш качэствыжаг мöнггэшташ тӱнгалын. Комсомол погынымаштэ тугай йэнгым чот критиковатлымэ. Большэвик самокритикэ—тидэ тунэмаш эн сайын полшышо орудий. Садлан мэ критик дэч нытунамат она лӱд, тудым утыр вэлэ вийангдэна. Самокритикак заньатьыш йамдылалтын толаш туныктыш. Кызыт чыла тунэмшэ заньатьыш сайын йамдылалтын толэш. Тыгэ ыштымэ дэнак VI группо тунэммэ шотыштат школышто пэрвой вэрым налын шога, кызыт 5 комсомолэц ударниклан шотлалтэш.

Школышто тэкущий политик тунэммэ кружокым организоватлымэ. Тидэ кружокыш чыла комсомолэц, комсомолышто шогыдымо рвэзэ-влакат сайын йамдылалтын коштыт. Политучобышто комсомолэц-влакын активныстьат кушкэш. Тэвэ Вознэсэнский, Йандыганов йолташмыт тунэмаш тӱнгалмэ почэш пэш шагал выступатлат ыльэ, а кызыт нунат активнэ выступатлат.

Комсомолэц-влак сойуз кöргö пашан активнэ илышыж дэнэ илат. Погынымаштэ выступатлат, ситыдымашым критиковатлат да конкрэтнэ ойым ыштат. Комсомол погынымаш нытунамат йамдылалтдэ огэш эртаралт. Погынымаштэ ончылгаш паша 2-3 кэчэ ончыч увэртаралтэш. Тыгэ ыштымэ дэнэ погынымашлан йамдылалташ жап лийэш.

Организацыштэ чылажэ 11 комсомолэц уло гын, нуно чыланат общэствэннэ пашам ыштат. Чыла комсомолэц „Рвэзэ коммунист" газэтым налын, лудын шогат.

П. В. Щэрбаков.

Молодьож шинчымашым налаш тырша

Комсомол организацын тыршымыжэ дэнэ „Пэрвой март" колхозышто (Шэрнур р-н) колхоз рвэзэ, ӱдыр-влаклан матэматикым да йылмым тунэммэ кружокым почмо. Кружоклаш чылажэ 40 йэнг сэралтын. Март тылзыштэ заньатьым эртараш тӱнгалмэ. Чыланат заньатьым кодыдэ тунэмаш коштыт.

Антропов.

Бурӓт-Монгол йэчызэ ӱдыр-влакын Москошто илымышт

Бурӓт Монгол рэспубликын гэрой йэчызэ ӱдыржö-влак—Вэра Льубимскайа, Лиза Константинова, Марийа Хахалова, Настьа Сункуйэва дэн Соньа Тыхэйэва ындэ кум кэчэ столицыштэ уна лийын илат. Нунын чылаштынымат тазалыкыштым ончымо: таза улыт, Улан-Удэ гыч Москош шумэш нимогай нэлылыкат нуным чактарэн кэртын огыл.

Моско комсомол комитэтын кӱштымыжö почэш, йэчызэ ӱдыр-влак район комсомол погынымашлашкэ мийэныт.

Бурӓт Монгол калыкын прэдставитэльжэ-влакым моско комсомолэц-влак шокшын вашлийыныт.

1937 ий 9 мартыштэ ССР Ушэм Рӱдö Исполнитэльнэ Комитэт Улан-Удэ гыч Москош 6045 километр корным йэчэ дэнэ эртышэ Бурӓт-Монгол рэспублик комсомолка-влакым наградитлымэ нэргэн пунчалым луктын.

В. Г. Льубимскайа, М. У. Хахалова, С. А. Тыхэйэва, З. А. Константинова да Н. К. Сункуйэва йолташ-влакым, пэрэход командир Л. Н. Бабыкин йолташым да командэ политрук А. С. Сазонов йолташым Знак Почота ордэн дэнэ наградитлымэ.

Йэчызэ ӱдыр-влак ВЛКСМ Рӱдö Комитэтыштэ лийыныт

9 мартыштэ ВЛКСМ Рӱдö Комитэтыштэ Улан-Удэ гыч Москош йэчэ дэнэ толшо Бурӓт-Монгол рэспублик ӱдыр-влаклан прийом лийын.

Йэчызэ ӱдыр-влак дэнэ ВЛКСМ Рӱдö Комитэт сэкрэтарь Лукйанов, Файнбэрг, Горшэнин, Вэршков, дэн Васильйэва йолташ-влак, физкультур дэн спорт пашам виктарышэ Пӱтынь Ушэм комитэт прэдсэдатэль Харчэнко йолташ мутланэныт.

Ӱдыр-влак шкэ илышышт, тунэммышт нэргэн, кугу Сталинлан бурӓт монгол калыкын кугу саламжым Москошко кузэ кондымышт нэргэн каласкалышт.

Комсомол Рӱдö Комитэт лӱм дэнэ чаплэ йэчызэ ӱдыр-влакым Лукйанов йолташ саламлыш, пэрэходын кугу значэньыжым палэмдыш.

Тунэмшэ-влак школышко кайат.

ВКП(б) Маробком рэспубликысэ парторганизацылан тошто большэвик

Кочэтов Пэтр Трофимовичын

йатыр жап чэрланэн киймыж дэч вара Йошкар-Олаштэ 1937 ий 13 мартыштэ 4 часат 5 минутышто колымыжо нэргэн чот ойгырэн увэртара.

ВКП(б) Обком.

ВЛКСМ Маробком дэн Ола Комитэт ВЛКСМ члэн-влаклан да пӱтынь МАССР-ысэ рвэзэ влаклан тошто большэвик, коммунизм паша вэрч мучашдымын прэданнэ кучэдалшэ, 1905 ий гыч ВКП(б) члэн

Кочэтов Пэтр Трофимовичын

13 мартыштэ 4 часат 5 минут эрдэнэ колымыжо нэргэн чот ойгырэн увэртарат.

ВЛКСМ Обком дэн Ола Комитэт.

Чот ойганымынам каласэна

Йатыр жап чэрланэн киймыж дэч вара Пэтр Трофимович Кочэтовын колымыжо дэнэ ойгыш пэрнышэ ватыжлан Надэжда Васильэвналан да икшывыжэвлаклан чот ойганымашнам каласэна.

Сапайэв Н. Н., Бусыгин И. Н., Эшкинин А. Ф., Андрэйэв П. И., Фавстов В. А., Макаров С. Д., Троицкий П. Н., Карачаров А. И., Суворов И. Н., Эльчибайэв А. Э., Румянцэв М. М.

Пэтр Трофимович Кочэтовым тойышо комиссын увэртарымашыжэ

13 мартыштэ Пэтр Трофимович Кочэтов йолташын колоткажэ парт кабинэтэш шындалтэш.

Колышо Кочэтов йолташ дэкэ прощатлаш тыгай жапыштэ пурталтэш: 14 мартыштэ 11 час эр гыч 9 час кас мартэ да 15 мартыштэ 10 час эр гыч 2 час кэчывал мартэ.

Тоймаш 15 мартыштэ 15 час годым лийэш.

Комисс.

330 тэнгэашым ужалэн

Параньга дэтдомышто пашам ыштышэ комсомолэц Хайруллин Таний йолташ Осоавиахимын 11-шэ лотэрэй билэтшым—чылажэ 330 тэнгэашым ужалэн.

Афанасьэва.

„ПВХО" значокан улыт

„Уйал" колхозышто (Шэрнур р-н) 18 йэнг „ПВХО" значоклан нормым сдатлэныт. Тидэ пашаштэ Осоавиахим организацэ кугун полшэн.

Й.

БГТО значоклан нормым сдатлышт

Кугу Руйал пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэвлак (Косолапово р-н)—чылажэ 25 йоча йэчэ дэнэ БГТО значоклан нормым сдатлышт.

В. Мосолов.

Газэтым шарэм

Мый 1937 ийлан колхозник-влак коклаштэ 350 тэнгэаш рӱдӧ, рэспублик, район газэтлан подпискым погэнам. Подпискым кызыт тэт погэм.

Йаковлэв Йэпрэм.

(„Вахитово" колхоз, Морко р-н).

10 йэнган звэна

„Патыр" колхозышто (Морко р-н) кӱкшӧ шурно лэктыш вэрч кучэдалшэ звэнам организоватлымэ. Звэнашкэ 10 йэнгым ойрымо. Кызыт нунылан 5 гэктаран посна участкым пӱчкын пумо.

Звэна пашам ышташ виййан пижын. 44 цэнтнэр ломыжым погэн. Кызыт ойрэн пумо участкышкышт тэрысым, торфым шупшыктэ, а кастэнэ агротэхникым тунэмыт.

М. Сэмьонов.

410 йэнг тунэмдэ ила

Кугу-Шигак йал совэт кӧргыштӧ (Звэнигэ р-н) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ—чылажэ 410 йэнг уло. Тугэ гынат, Звэнигэ роно дэн Кугу-Шигак йал совэт нуным альат туныкташ тӱҥалын огытыл.

Марьин Миша.

Антропов пашажым мондэн

„Пэрвой март" колхозышто (Шэрнур р-н) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ чылажэ 90 нэрэ шотлалтэш. Нуным туныкташ учэбникат, тэтрадьат, карандашат, ситышын уло. Но культармайэц Антропов туныкташ альат пижын огыл.

А.

Цапайэва йолташ сорэвнованьыштэ сай рэзультатым ончыктэн.

Войэннэ физкультур паша сайэмэш

Пытартыш жапыштэ Мари-Бильмарий пэдучилищыштэ (Косолапово район) войэннэ физкультур пашам виййан ышташ тӱҥалмэ. Кызыт стрэлковой кружок 7 ворошиловский стрэлокым йамдылэн. ГТО значоклан тэлэ нормым 70 студэнт сдатлэн ПВХО значоклан нормым сдатлаш кызыт 50 студэнт йамдылалтэш. Осоавиахим организацэ тунэмшэ-влак коклаштэ 800 тэнгэаш Осоавиахим лотрээй билэтым шарэн.

Ломбэрский.

Бирьуков йолташ 3 национальнэ олан сорэвнованьышт годым 30 километр кутышышто пэрвой вэрым налын.

Кум национальнэ рэспублик физкультур сорэвнованьыштэ ончыл вэрыш лэкшэ-влакым прэмироватлымэ

7 мартыштэ рэспублик да оласэ физкультур дэн спорт пашам виктарышэ комитэт кум национальнэ физкультур сорэвнованьыштэ лийшэ-влак лӱмэш касым эртарэныт. Тидэ касыштэ рэспублик да оласэ физкультур дэн спорт паша виктарышэ комитэт-влакын пунчалышт почэш ончыл вэрыш лэкшэ физкультурник-влакым прэмироватлымэ.

Кум национальнэ рэспублик-влак физкультур сорэвнованьыштэ сэнгымашкэ лэкшэ Гущина (Чэбоксар) дэн Бирьуков йолташ-влаклан (Йошкар-Ола) пэш сай патэфон гыч (пластинкыгэ) цуышт. Нунын почэш Чумарова йолташлан 250 тэнгэаш гитарым пумо. Коньки дэнэ эн сай коштшо Сыропатов (Йошкар-Ола) фото-аппаратым да 200 тэнгэ оксам, Чэбоксарын талэ физкультурникшэ Бурашников фото-аппаратым, Иванов, (Чэбоксар) Изгоров, Андрэйэв (Йошкар-Ола), Бэспалов (Чэбоксар) йолташмытым кажнышты ик кӱсэн шагат гыч, да 100 тэнгэ гыч окса дэнэ прэмироватлымэ. Чэбоксар командэ вуйлатышэ Пушкарьов йолташым кӱсэн шагат дэнэ прэмироватлэныт. Талэ физкультурница Бубнова, Гордэйэва да Цапайэва йолташ-влаклан шэрстьаной платьым пумо.

Чэбоксар хохэй командыштэ модшо-влакым—чылаштымат марий тӱран тувыр дэнэ прэмироватлымэ.

Лосконгэр.

Спартакиадэ эртыш

7 мартыштэ Пэктубайэво районысо пэлэ кыдалаш школлаштэ тунэмшэ-влакын лыжнэ спартакиадым эртарымэ. Спартакиадыштэ чылажэ 43 йоча лийын.

Йэчэ дэнэ рвэзэ-влак 3—5 километрыш, ӱдыр-влак 2 километрыш коштын сорэвноватлышт.

3 километрыш коштмаштэ пэрвой вэрым Лужбэльак пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ Бахтин Гэрман нальэ. Тудо 13 минутат 55 сэкунд жапыштэ савырнэн толын. 2-шо вэрыш Чиркит пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ Фэдоров Арсэний лэктэ. Тудо 14 минутат 38 сэкунд жапыштэ савырнэн толын.

2 километр кужытыш коштмаштэ ончыл вэрыш Пэктубайэво пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ Кошкина Нина лэктэ. Тудо 13 минутат 53 сэкунд жапыштэ савырнэн шуын. 2-шо вэрым Соколова Тоньа (Пэктубайэво ПКШ) да 3-шо вэрым Чирки пэлэ кыдалаш школ гыч Ожиганова Клавий нальыч.

Кум километрыш коштмаштэ пэрвой вэрым Блинова Ана (Пэктубайэво ПКШ), 2-шо вэрыш Пастынкова Нина (Кадам ПКШ), 3-шо вэрыш Загайнова Фаина (Лужбэльак ПКШ), лэктыч.

5 километрыш коштмаштэ сай рэзультатым Кадам пэлэ кыдалаш школ гыч Лэбэдэв Сэргэ, Мочалов дэн Ожиганов Иван (Чирки школ) ончыктышт.

Чумырэн спартакиадыштэ пэрвой вэрым Чирки пэлэ кыдалаш школ налын, 2-шо вэрыш Пэктубайэво пэлэ кыдалаш школ, 3-шо вэрыш Кадам школ лэктыч.

Сорэвнованьыштэ ончыл вэр налшэ йоча-влак дэн командым физкультур костьум дэнэ прэмироватлаш ыштымэ.

Тэрэхова.

880 тонн торфым лукмо

Мландым ӱйангдашлан „1 март" колхоз (Шэрнур р-н) 880 тонн торфым луктын. Тыжэчын 15 тоннэжым пасушко шупшыктымо. Торф лукмаштэ комсомолэц-влак пашам талын ыштэныт.

Антропов.

Сылнэ литэратурым лудмо кружок

Мэ, Йошкар-Ола фэльдшэр-акушэр школышто тунэмшэ-влак, сылнэ литэратурым лудаш лӱмын кружокым организатлэн улына. Тунэмшэ-влак кружокыш погынэн, организованнэ сылнэ литэратурым лудына, лончылэна.

Март тылзыштэ А. С. Пушкинын возымо „Борис Годунов", „Станционный смотритэль" дэн „Мэтэль" произвэдэньыштым лудмо. Тыгэ организованнэ лудмаш мланна тунэммын качэствыжым нӧлталаш да шинчымашнам кугэмдаш пэш кугун полша.

С. Таныгин.

Огыт туныкто

„Ломбэр" колхозышто (Шэрнур район) тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ—чылажэ 20 йэнг уло. Туныктышо Элэмбайэва альат туныкташ тӱҥалын огыл. Элэмбайэвалан кызытак пашаш пижашыжэ кӱлэш.

А. Ф. Коновалов.

Лотэрэй билэтым нальыч

Йошкар-Ола фэльдшэр-акушэр школышто тунэмшэ дэн туныктышо-влак 11-шэ Осоавиахим лотэрэй билэтым 500 тэнгэашым нальыч.

С. Т.

Йоча библиотэк

Азйал пэлэ кыдалаш школышто (Морко р-н) йоча библиотэкым почмо. Библиотэклан йатыр марла книга-влакым налмэ. Кызыт йоча-влак М. Горький возымо „Аважэ", Шолоховын „Савырымэ сӧрэм", Пушкинын „Капитан ӱдыр" да Фурмановын „Чапайэв" книга-влакым лудыт.

С. М.

Отв. рэдактор— В. Т. ТИМОФЭЙЭВ.

Упол. Марлита № 33. Тираж 2154 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К"